

Eesti Postimehes 1886 ilmunud lühemad sõnumid väljarändamisest, eeskätt Kaukaasiasse rändamisest. Rakverest Suhhumi suunas läbirändajad (kes arvati olevad Vormsist) tõstsid rongist välja surnud lapse, kelle matsid kohalikud elanikud. Kiri Sevastopolist: 50 Suhhumisse rändajat, osad tulid kohe tagasi. Maakuulaja taluperemees S. kihelkonnast. 15 väljarändaja tagasitoomine Venemaalt vangidena. Eestlaste vilets elu Suhhumis. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Eesti Postimees (nr. 23), 5. juuni 1885, lk. 2

Rakverest. *Kurblik lugu* sündis siin 21. mkp. Rahwas oli surnuaia pühaks kokku tulnud. Ilm oli väga kena kewadene ja selge. Pärast sündis väga hale matus. Siit läbi rändajad Eestlased, enamasti waesed inimesed Wormsi saarel, kes kodumaalt ära rändasiwad, oliwad surnud lapse siia jätnud. Waene lapseke oli teel haigeks jäänud ja ära surnud. Rakwere jaamas paniwad wanemad väikese surnu wagonist välja ja sõitsiwad ise ikka edasi, et teistest mitte maha ei jääks. Wanematel ei olnud rohkem aega kui rong just seisatas. Wõõrad inimesed koristasiwad väikese surnu ära ja matsiwad maha. Kõigil juuresolijatel oliwad pisarad silmas, kui hauakõne peeti ja mulda päälle pandi. Jah, nõnda on lugu Suchumi rändajatega; neil ei ole enam aega oma laste surnukehasidgi maha matta!

Eesti Postimees (nr. 24), 12. juuni 1885, lk. 2

Krimmist. *Rändajatest* ja ikka jälle rändajatest, kes nüüd kewadel isamaale selga pöörasiwad, tuleb meile sõnumid. Nad wiletsad hulguwad ja uidawad mööda maad ilma ümber, jõud otsas, ei tea, mis peawad tegema. Nõnda kirjutab meile üks sõber Krimmist:

„Käisin jürikuul Sewastopolis. Sää! juhtusin uulitsal 50 Eesti rändajaga kokku. Nad läksiwad Suchumi. Ma laitsin Suchumit. Mehed oliwad selle üle pahased ja ütlesiwad, see olla kadedus. Nad läksiwad laewaga Suchumi. Aga juba mõned päewa pärast tuliwad mõned sealt tagasi, wandusiwad ja kirusiwad seda palju kiidetud maad, olla hirmus wilets. Üks jagu lubas nii pea kui võimalik põlatud kodumaale tagasi minna. Nad wõtsiwad korteri. Ka säält aeti nad välja. Häda oli neil suur. Mul oli käimist, ja kui tagasi tulin, oliwad mehed juba ära sõitnud.”

Eesti Postimees (nr. 27), 3. juuli 1885, lk. 1

— „S. kihelkonnas elab üks kaunis jõukas ja õiglane taluperemees. Kui see soe ja magus rändamise-sõnum sinna jõudis, see on tema kõrwa ulatas, arwas tema ka seda suuremalt osalt õige olevat. Ta müüs oma kraami ära ning läks seda maad vaatama, teised pakkusiwad temale ka raha, et neile ka kuulutaks, mis ta näeb ja kuuleb, aga ta lubas seda ilma rahatagi teha. Kolme nädali pärast ilmus ta wälja, aga hoopis kohutawamate juttudega kui teised arwasiwad. Ta ütles, et seda maad üksigi pruukida ei wõida; ta seista alati udune ja sompas, hommikutel olla suur kaste maas, mis taimedele wäga kahjulik olla, ning kõige wiletsam lugu olla põlluharimisega, maa olla wäga mägiline ja orgline, nõnda et põlluharimisest juttugi ei ole. Kui teised rändamise-himulised säääl ümber kaudu seda kuulsiwad, tegiwad nad jutu wälja, et ta ei olla kaugemale kui Moskwasse saanud, säääl olla, kuidas üks hää saadik rääkinud, rändamise wastaliste poolt üks saadik temale raha andnud ja käskinud seda wiisi waletada. Kui nad nõnda õige inimese jutust hoolimata sinna Suchum-Kaleesse minema läksiwad, lubasiwad nad Kroonlinnast teeraha ja lubakirju küsida (sest säääl olla neid saada), et siis kergem minna, ja säääl paremat maad saaksiwad kui teised. Nende hulgas oli ka üks minu tuttaw, see lubas, nii pea kui sinna saawad, minule kirjutada. — Nädalit neli pääle selle tuli ka tema kiri, kuid mitte õnnelast, waid ühest wäiksest suure-Wene maa linnakesest, mille nime ta ei ütle teadwat, sest ta ei mõista küsida. Selles kirjjas on küll üks kurblik pilt nende elust! Kõhud tühjad, taskud tühjad, ning palju juba haigena maas; kõige kurblikum on see, et mõned mehed on omad naesed ja lapsed maha jätnud ja ise ära läinud, üteldes tööd otsima — aga keegi ei tea, kus nad on jäänud! Nende kohta käib see wana-sõna „kust tuul, sääält meel”, mille järele ka see alati käib, „kes ei taha sõna kuulda, see peab walu tundma”. Paraku on aga ka nende eestwedajatel suur süüd. Nendele antakse hulk raha, mis teised korjawad, kätte, et sellega maad vaatama wõib minna. Mõned neist käiwad säääl, teised pöörawad poole tee päält ümber ja tulewad ning hukutawad siis rahwast, et ikka rohkem raha saaks, suure häda ja wiletsuse sisse, sagedasti ka surma suhu. — See on küll hale kuulda, aga siisgi on ta tõsi! Selle pärast waadaku igauks ette, et ta niisuguste raha-petjate juttu ei usu.

bg.

Eesti Postimees (nr. 30), 24. juuli 1885, lk. 2

Tallinnast. *Wäljarändajaid* on, nagu ajaleht „Revaler Beobachter” teatab, 16. skp. Wene maalt Tallinnasse pool wangiwiisil tagasi jõudnud. Nemad ei ole enam jõudnud edasi minna ja on teele kinni jäänud. Neid olnud ühte kokku 6 meest, 4 naist ja 5 last. Neid pandud esiteks Tallinna wangimajasse kor-

terit pidama. Nõnda käib nende käsi, kes ilma jõuuta ja rahata mööda maad hulkuma lähewad. Hale!

Eesti Postimees (nr. 39), 30. september 1886, lk. 2

Ssuhumist. teatatakse: Eestlastel, kes sinna olla tulnud, pole seal mitte lahke elada, neid jääda sealse õhu ja ilmade pärast haigeks ja leida ka mõni enne, kui seda ootab, oma hauda. Põllu tööle olla nemad kül hagarad ja hoolsad, aga neil olla selle tarbeks weidi töö elajid j. n. e.